

NAUČNÁ STEZKA CVILÍN

Mokřad

5. zastávka

Mokřad

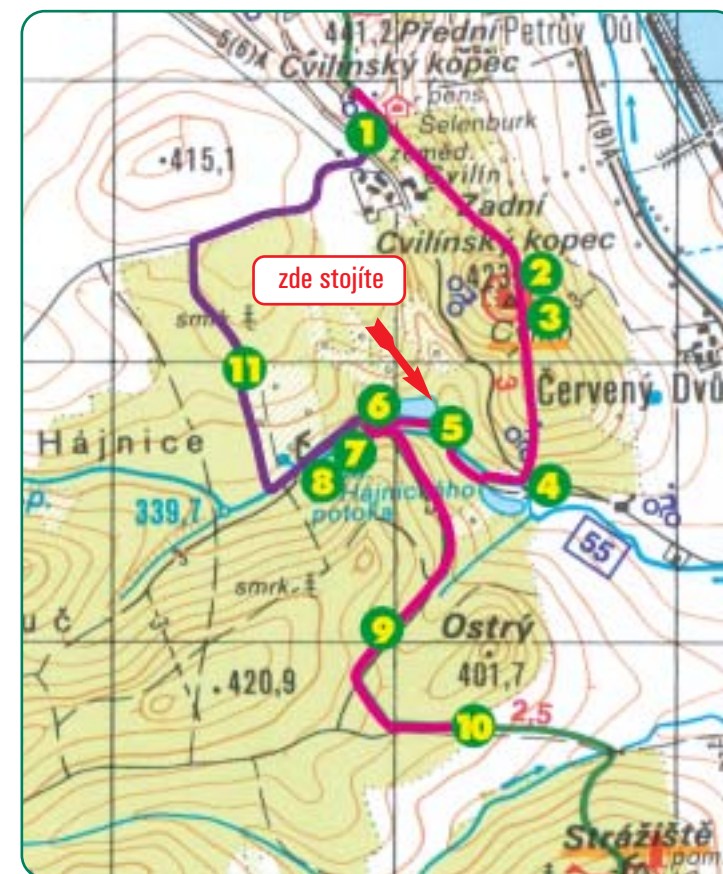
Mokřady (bažiny, rašeliniště, prameniště, močály) jsou velmi zvláštní obojživelná stanoviště, jakási směs souše a vody. Mokřady jsou v krajině nepostradatelné. Zužitkovávají chemické a organické látky z vody, produkují množství živé hmoty a kyslíku, zadržují vodu v krajině, pomáhají doplňovat zdroje vody, umožňují neškodné rozliti povodní, chrání půdu před erozí a zachytávají plaveniny. Jako všechna "přechodová" stanoviště se vyznačují neobyčejnou pestrostí organismů. Poskytují výhodné životní podmínky jak pro mnohé organismy suchozemské, tak vodní a samozřejmě především pro organismy specializované - například obojživelníky. Místa, která na první pohled vypadají jako divoká a nepřístupná, pro člověka nevyužitelná, jsou domovem i mnoha druhů ohrožených a vzácných. Jejich ohrožení je dáno mizením vhodných biotopů. Vztah lidí k mokřadům byl a často ještě je nepřátelský. Na životní prostředí mokřadních organismů má neblahý vliv hospodaření člověka v kulturní krajině, zvláště zemědělské meliorace (odvodňování), používání chemických látek v zemědělství a nadměrné hnojení, ale i neopodstatněné zalesňování.

Rozsáhlé mokřady patří na celém světě k těm nejpřirozenějším ekosystémům, na druhé straně ale také k nejohroženějším. V ČR jsou mokřady předmětem ochrany podle mezinárodní úmluvy o mokřadech, tzv. Ramsarské úmluvy z roku 1971 (<http://www.env.cz> nebo http://www.nature.cz/international_trieties_ramsar_text_cz.htm) i podle zákona o ochraně přírody a krajiny (zákon č. 114/1992 Sb. v rámci obecné ochrany rostlin a živočichů). Mnohé jsou chráněny jako zvláště chráněná území (přírodní rezervace aj.).

Lesy České republiky, s.p. (LČR) si uvědomují význam mokřadů, proto definovaly jejich ochranu v "Programu 2000 - Zajištění cílů veřejného zájmu u LČR" (MORÁVEK a kol. 1999, <http://www.lesy.cz>) a vyhlásily společný program LČR a ČSOP: "Ochrana mokřadů v lesích" (<http://csop.ecn.cz/doc/mokrady.doc>). V rámci provozní činnosti LČR vyčleňují mokřady z lesních pozemků, neprovádějí jejich zalesňování a podporují jejich ochranu.

Niva Hájnického potoka, kudy prochází tato část naučné stezky, je příkladem druhově pestrého území s velmi proměnlivými podmínkami - od volné vodní hladiny přes pobřežní vegetaci, proudící vodní tok, mokré loučky až po podmáčené olšiny s přimíšeným jasanem. Právě na rozhraní jednotlivých ekologických nik (voda-souše, louka-les, smrčina-olšina atd.) je život nejobhatší. Někteří ze zde žijících živočichů jsou uvedeni na obrázcích.

V letech 1996 a 1997 prošly tímto údolím dvě velké povodně, které poničily hráze obou rybníků. Přírodním prostředí však nijak neublížily. V některých meandrech Hájnického potoka si můžete všimnout citlivě provedeného zpevnění břehů dřevěnými srubovými stěnami, které přečkaly bez podstatného poškození obě povodně.

Užovka obojková

Užovky obojkové najdeme nejčastěji v okolí vody. Obývají zarostlé křovinaté břehy vodních toků, rybníků a slepých ramen, podmáčené louky i lužní lesy. Často se také vyskytují na druhotných lokalitách - v zatopených pískovnách a lomech, dokonce i v zahradách. Vzácně se s nimi můžeme setkat i na suchých lokalitách. Užovky se živí hlavně obojživelníky, proto s jejich mizením jsou ohroženy i populace užovek. K vyhubení obojživelníků užovkami však nemůže nikdy dojít, neboť v přírodě jsou populace dravců a jejich obětí v rovnováze.

Další informace např. na <http://biodiverzita.arnika.org>

Ropucha obecná

Ropucha obecná tráví většinu života na souši, ale vodu nutně potřebuje ke svému rozmnožování. Ropuchy jsou nesmírně užitečné, zvláště v zahradách, kde pochyťují velké množství hmyzu a plůž (slimáků).

Jak ropuchy nacházejí cestu k vodě, je dosud značným tajemstvím. Protože nejsou schopné vidět na větší vzdálenosti, nemohou "svou" vodu vyhledávat zrakem. Kromě toho se okolí jejich cesty k vodě někdy mění. Často přetínají cestu nové silnice, byly zde postaveny nové budovy nebo tu byl vysazen les. Ropuchy přesto najdou své místo i v případě, že už jejich mateřská voda neexistuje, protože byla mezitím zasypana. Proto nemůže žáby vést k vodě ani její charakteristická vůně.

Podrobnosti na <http://amphibia.webzdarma.cz>

Čolek velký

Čolci velcí jsou v období života na souši velmi leniví a pomalí a přes den se ukrývají pod kameny, padlými kmeny a větvemi, v děrách v zemi a v puklinách zdí. Úkryty opouštějí obvykle až za tmy. V době rozmnožování (březen až červen) vyhledávají čisté, vodní vegetací zarostlé rybníky, zatopené pískovny a lomy, řídké jezero a pomalu tekoucí strouhy. Zde se jim vyvine během několika dnů hladká kůže a kožní lemy, u samců pak i hřeben na hřbetě.

Larvy, které se vyvíjejí ve vodě, jsou velmi citlivé na pH vody. Právě dočasně nebo trvale zhoršená kvalita vody je jednou z příčin snížení četnosti nebo úplného zániku populací tohoto druhu.

Skokan hnědý

Kromě období rozmnožování žije skokan hnědý na souši, kde se obvykle zdržuje za dne ve vlhkých úkrytech. Za vlhkého deštivého počasí je aktivní i za dne, jinak ale vycházejí žáby za potravou hlavně za soumraku a v noci. Suché prostředí vyhledávají jen nakrátko, protože jejich kůže rychle vysychá. Proto se musejí za horkých a suchých období stahovat do vlhkých úkrytů. Prostřednictvím kůže pak přijímají do těla i chybějící vodu. Skokani hnědí dobře a obratně skáčou. Protože však tento druh vynakládá na pohyb hodně energie, vyhýbá se zbytečnému skákání. Potravu získávají skokan rychlým chňapnutím při výskoku, blízkou kořist často od vody vzdalují.

loví vychlípitelným jazykem nebo po ní jen chňapnou. Skokani hnědí žijí sice v okolí vod, kde se rozmnožují (larvy = pulci), během léta se však často od vody vzdalují.

Ačkoliv jde o druh stále ještě poměrně široce rozšířený, je i on ohrožen úbytkem jedinců i celých populací. Jeho výskyt negativně ovlivňuje chemizace a změny mající za následek vysušení krajiny. Negativně také reaguje na početnou rybí obsádku ve vodách, kde se rozmnožuje. Při jar-ních migracích k místům rozmnožování a v době návratu na suchozemské biotopy je tento druh značně zranitelný, pokud trasy tahu přecházejí komunikace.

LESY ČESKÉ REPUBLIKY – VSTUPTÉ BEZ KLEPÁNÍ

